

УДК 343.137.3

Білоус О. Д. – здобувач кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Методологічні засади дослідження виклику на стадії досудового розслідування та наслідків неприбуття на нього

Констатовано, що низка питань законодавчого регулювання та практики виклику особи, а також використання приводу та грошового стягнення до осіб, які проігнорували участь у проведенні цієї процесуальної дії, лишаються дискусійними і потребують визначення їх методологічної основи. Окреслено комплекс наукових методів, використання яких спрямовано на визначення сутності таких правових категорій кримінального процесу, як заходи забезпечення кримінального провадження, виклик, привід, грошове стягнення. Встановлено, що методологічні засади дослідження виклику на стадії досудового розслідування та наслідків неприбуття на нього у вигляді приводу та грошового стягнення, утворюють комплекс сучасних загальнонаукових і спеціальних методів, якими оперують у кримінальній процесуальній науці. Їх визначають з огляду на поставлені в дослідженні завдання та специфіку його об'єкта й предмета, вони спрямовані на дослідження як наукового, так і практичного пізнання таких заходів забезпечення кримінального провадження, як виклик, привід та грошове стягнення, підстав, процесуального порядку та суб'єктів їх застосування, порівняльно-правової характеристики з іншими країнами тощо. Зазначено, що проаналізовані методологічні підходи, напрями й методи дослідження інституту виклику та наслідків неприбуття на нього в кримінальному провадженні не є вичерпними. Аспекти, які стосуються насамперед особливостей застосування примусу до особи, докладно розглянуто в соціології, політології, психології в контексті застосування методологічного інструментарію відповідної галузі наук. Їх запозичено й адаптовано до завдань нашого дослідження.

Ключові слова: заходи; забезпечення; кримінальне провадження; учасники; слідчий; прокурор; виклик; повістка.

Постановка проблеми. В останні роки в слідчій практиці зросла кількість випадків ухилення учасників кримінального процесу від виконання передбачених КПК України обов'язків, зокрема, неприбуття за викликом слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Законодавець розглядає привід та грошове стягнення як важливий процесуальний інструмент забезпечення належної поведінки учасників кримінального провадження на стадії досудового розслідування. В рамках досудового провадження загроза приводу та накладення грошового стягнення або їх фактичне застосування сприяють своєчасному і належному

виконанню учасниками кримінального провадження покладених на них законом процесуальних обов'язків, підвищують ефективність стадії досудового розслідування. Водночас слід зазначити, що інститут заходів забезпечення кримінального провадження у кримінальному процесі безпосередньо зачіпає конституційні права і свободи громадянина, водночас найбільше гарантує дотримання інтересів суб'єктів кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню теорії та практики питань, пов'язаних зі здійсненням виклику у кримінальному процесі та наслідками неприбуття на нього у вигляді приводу та грошового стягнення, присвятили свої праці такі науковці, як Ю. П. Аленін, В. І. Галаган, Ю. М. Грошевий, А. Я. Дубинський, П. С. Елькінд, В. С. Зеленецький, О. В. Капліна, О. П. Кучинська, Л. М. Лобойко, В. Т. Маляренко, О. Р. Михайленко, В. Т. Нор, Д. П. Письменний, М. А. Погорецький, Д. О. Савицький, Ю. М. Черноус, О. Г. Шило, В. П. Шибіко, М. Є. Шумило та ін.

Виклад основного матеріалу. Чимало питань нормативно-правового регулювання та практики здійснення виклику особи, а також застосування приводу та грошового стягнення до суб'єктів, які проігнорували з'явлення для участі у проведенні відповідної процесуальної дії, усе ще залишаються дискусійними та потребують визначення їх методологічної основи.

Загалом слід зауважити, що предмет нашого дослідження потребує аналізу і детального з'ясування не лише практичних аспектів реалізації повноважень владних суб'єктів щодо обмеження прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час застосування виклику, приводу та грошового стягнення на стадії досудового розслідування, а й визначення найвагоміших наукових здобутків у цій сфері, які, звісно, стали підґрунтям до відповідного розвитку законодавства як у світі, так і на теренах сучасної України. Адже питання забезпечення прав людини завжди відноситимуться до найбільш затребуваних та актуальних. Важко переоцінити роль слідчого, прокурора та слідчого судді у цьому механізмі з огляду на те, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека мають визнаватися кожною державою найвищою соціальною цінністю.

Принагідно зазначимо, що із впровадженням нового кримінального процесуального законодавства, окрема, відповідної трансформації зазнала правоохоронна система, системи досудового розслідування, органи кримінальної юстиції. Оскільки органи Національної поліції, прокуратури та

суду є невід'ємною складовою частиною зовнішньополітичної політики, то і їх діяльність повинна бути спрямована на вирішення завдань кримінального провадження та, водночас, створювати належні умови для реалізації прав учасників кримінального провадження. У нашому випадку – це суб'єкти, до яких вирішується питання про застосування, або застосовуються такі заходи забезпечення кримінального провадження, як виклик, привід та грошове стягнення.

У статті ставимо за мету – з'ясувати методологічні засади дослідження виклику на стадії досудового розслідування та наслідків неприбуття на нього у вигляді застосування приводу та грошового стягнення.

Процес пізнання, як основа наукового дослідження, вимагає вироблення певної концепції на основі відповідної методології. Методологія – це вчення про структуру, логічну організацію, форми і методи будь-якої цілеспрямованої діяльності. Методологія наукового пізнання – це наука про структуру, принципи, форми і способи наукового пізнання, а також комплекс ідей, покладених в основу методології. «Коротше кажучи, це сукупність методів (методика), які застосовуються при проведенні наукових досліджень, в тому числі і на дисертаційному рівні, в межах певної науки і які складають її методологію» [1, с. 63–64].

Розробка методики вивчення ефективності правових категорій починається з виявлення можливих методів, тобто конкретних способів, що спроможні дати позитивні результати в дослідженні їх ефективності [2, с. 486]. Це певною мірою стосується й галузевої науки – кримінального процесуального права та проблеми діяльності слідчого, прокурора та слідчого судді щодо здійснення виклику для проведення процесуальних дій, застосування приводу та грошового стягнення.

Важливою складовою методології осмислення сутності підстав та процесуального порядку виклику особи та наслідків неприбуття на нього є методи вивчення предмета дослідження. Термін «метод» (від лат. *methodus* – прийом, спосіб, метод) – це спосіб відображення та відтворення в мисленні предмета, що вивчається. На відміну від предмета дослідження, який дає відповідь на запитання, що досліджує та чи інша наука, метод характеризує, як саме, за допомогою яких способів, засобів і прийомів це відбувається [3, с. 10].

Забезпечення в сьогоднішній Україні режиму правової захищеності особи можливе лише на основі розвитку юридичних засобів, створення відповідної нормативної бази й оптимальних

умов правового регулювання для реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів різних правовідносин [4, с. 76], які беруть участь у кримінальному провадженні, насиченому державним примусом, відповідними обмеженнями основних прав і свобод людини [4, с. 76].

Застосування системи різних методів дає змогу істотно підвищити верифікованість, достовірність і результативність отримання даних, з'ясувати особливості виклику слідчим, прокурором, слідчим суддею, а також приводу та грошового стягнення, можливість застосування яких перебуває у прямому взаємозв'язку із недотриманням обов'язку явки за викликом уповноважених осіб. Підбір методів наукового пошуку багато в чому залежить від особливостей предмета та об'єкта дослідження, його специфіки. Адже саме предмет дослідження (певна грань, сторона, аспект об'єкта дослідження) «веде» за собою й дослідницький метод, визначає межі його застосування і прийняття [5, с. 619].

Методи наукового пізнання перебувають в органічному взаємозв'язку. Проте їх справжній взаємозв'язок можна збагнути лише у світлі всезагального методу, роль якого відіграє діалектика. Саме завдяки діалектиці кожному з методів наукового пізнання відводяться свої місце та роль у складному і суперечливому процесі осягнення закономірностей буття [6, с. 86].

Діалектичний метод пізнання має власну структуру, яка охоплює принципи, закони, категорії, що відображають найзагальніші суттєві тенденції універсального процесу розвитку у будь-яких сферах суспільного і державного життя [7, с. 204]. Він традиційно є способом вирішення проблем, які тісно пов'язані з парністю та полярністю діалектичних категорій, шляхом установлення протилежностей, аналізу й розмежування, синтезу їх в одне ціле, розкриття становлення відповідних структур, специфічних тенденцій їх розвитку [8, с. 161]. Крім цього, досліджуючи закономірності функціонування інституту заходів забезпечення кримінального провадження, ми звертаємося одночасно як до теорії, так і до практики, що за своєю сутністю є взаємопохідними, проте, водночас суперечать одна одній, тобто перебувають у відповідному діалектичному взаємозв'язку.

Важливим є застосування аналітичного методу з метою пізнання таких правових явищ, як «заходи забезпечення кримінального провадження», «виклик», «привід», «грошове стягнення» з точки зору їх відповідності метафізичним началам через з'ясування значення слів, пояснення фундаментальних

кримінальних процесуальних понять, аналіз юридичних термінів таким чином, щоб показати їхній логічний взаємозв'язок.

Проблеми тлумачення у філософії досліджуються через герменевтику. Герменевтика (від грецьк. *hermeneutike* – «мистецтво тлумачити») – це сукупність пізнавальних засобів, вчення про операції, які необхідно здійснити для ефективного розуміння певного тексту [9, с. 97]. Юридична герменевтика – наука про розуміння, роз'яснення змісту, закладеного законодавцем у текст нормативно-правового акта, завдання якої – методологічно забезпечити перехід від розуміння змісту правової норми до роз'яснення її сутності. Такий перехід є процесом пізнання, результатом якого є знаходження єдиного правильного варіанту інтерпретації загальноправових приписів відносно конкретної правової ситуації.

Герменевтичний метод використовується під час роз'яснення норм КПК України, які регламентують процедуру виклику та його місце в системі заходів забезпечення кримінального провадження (ст. 133–139), підстави та процесуальний порядок застосування приводу (ст. 140–143) та грошового стягнення на стадії досудового розслідування (ст. 144–147), як наслідків недотриманням обов'язку явки за викликом уповноважених осіб тощо.

Методами логічного аналізу та синтезу послуговуватимемо під час дослідження норм чинного законодавства, рішень національних судів та рішень Європейського суду з приводу забезпечення прав та законних інтересів осіб, щодо яких здійснюється виклик, привід та грошове стягнення.

З методами аналізу та синтезу, що становлять основу формально-логічного підходу, тісно пов'язаний метод абстрагування. Абстракція розглядається як форма відображення в людській свідомості предметів і явищ об'єктивної дійсності уявного відокремлення (відмежування) від їх другорядних або неістотних властивостей та виділення загальної ознаки, що характеризує даний клас предметів [10, с. 10]. Наприклад, досліджуючи в межах предмету дослідження процесуальний порядок виклику, приводу та грошового стягнення, ми вимушені, абстрагуючись від їх інших, не менш важливих ознак, концентрувати свою увагу на діяльності таких уповноважених суб'єктів на стадії досудового розслідування, як слідчі органів Національної поліції, співробітники прокуратури та слідчі судді.

Загальнофілософські методи тісно пов'язані із загальнонауковими методами пізнання, які є своєрідною

проміжною ланкою між філософією та спеціально-науковими знаннями та його методами.

Системно-структурний метод, у наукових дослідженнях розглядають як певну сукупність загальнонаукових методологічних принципів, підходів і прийомів вивчення та конструювання правових явищ як систем [11, с. 26]. Він слугує методологічною орієнтацією, під кутом зору якої розглядають об'єкт дослідження, своєрідним принципом, який спрямовує загальну стратегію дослідження [12, с. 73].

Застосування системно-структурного методу дослідження інституту виклику та наслідків неприбуття на нього дає змогу проаналізувати структуру відповідної процесуальної діяльності уповноважених осіб, визначити наявні зв'язки, дослідити відносини, що виникають у цій сфері, виокремити законодавчий інструментарій забезпечення явки особи за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді тощо.

Структурно-функціональний метод дослідження інституту виклику та наслідків неприбуття на нього в кримінальному провадженні передбачає не тільки виявлення її складових, а й з'ясування їх ролі в системі. Так, наприклад, зміст практичної діяльності органів досудового розслідування із забезпечення з'явлення особи для проведення процесуальної дії в кримінальному провадженні можна розкрити через поняття «процесуальний примус», «заходи забезпечення кримінального провадження», «виклик», «суб'єкти», «учасники» тощо.

У процесі підготовки роботи важливим видається використання порівняльно-правового методу, адже, як слушно зазначається в науковій літературі, «порівняльне право» є ні що інше, як порівняння різних правових систем, наявних в державах світового співтовариства» [13, с. 9]. Його застосування надає «можливість вивчити форми і процес формування правових інститутів, які розвиваються паралельно. Науково обґрунтований розвиток кримінального процесуального законодавства будь-якої країни неможливий без урахування як позитивного, так і негативного досвіду інших держав, особливу роль у цьому відіграє порівняльно-правовий (компаративний) метод [14, с. 38].

Об'єктами порівняння на нормативному рівні слугуватиме кримінальне процесуальне законодавство окремих зарубіжних країн та інші нормативно-правові акти в галузі кримінального процесуального права, які визначають порядок виклику особи, приводу та грошового стягнення в кримінальному провадженні. Важливість порівняльно-правового методу виявляється при вирішенні питань щодо впровадження в правове регулювання

інституту виклику та наслідків неприбуття на нього в кримінальному провадженні в Україні, міжнародних стандартів у цій галузі. Також вивчення практичного досвіду функціонування означеного інституту в зарубіжних країнах (у тому числі й негативного) створило умови розроблення пропозицій щодо вдосконалення українського законодавства та правозастосовної практики.

Окрім цього, входження України до європейського простору вимагає адаптації законодавства України до законодавства країн Євросоюзу, що увиразнює потребу обов'язкового використання порівняльно-правового методу. Як дає підстави стверджувати зарубіжний досвід, правові системи європейських країн здебільшого є стабільними й ефективними, а тому запозичення такого досвіду може мати позитивний характер для еволюції правової системи України, зокрема й системи джерел права України [15, с. 32].

Для проведення юридичного аналізу норм чинного законодавства України з практикою їхнього застосування в частині з'ясування прогалин і суперечностей у нормативних актах та формулювання пропозицій щодо його удосконалення, важливим видається оперування спеціально-юридичним методом. Його основною метою є пояснення змісту окремих дефініцій («гарантії прав особи», «заходи забезпечення кримінального провадження», «виклик»), здійснення аналізу норм чинного кримінального процесуального законодавства щодо регулювання означених правових категорій та виокремлення недоліків.

Використання формально-догматичного методу вважаємо результативним у контексті формулювання пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення законодавства та практики його застосування у контексті предмета дослідження.

Використання статистичного методу важливе під час вивчення та узагальнення слідчої та судової практики застосування норм кримінального процесуального законодавства, які регламентують підстави та процесуальний порядок виклику, приводу та грошового стягнення, а також під час формування та обґрунтування висновків на основі отриманих даних. Крім того, цей метод є незамінним для дослідження емпіричної частини дослідження, що може бути одним з найважливіших критеріїв ефективності діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та слідчого судді в частині забезпечення належного процесуального порядку проведення процесуальної дії за участю

відповідних суб'єктів, оскільки дає змогу встановити рівень задоволення цієї діяльністю потреб кримінального процесу.

Прогностичний метод, основу якого становить низка прийомів, які зазначені в юридичній літературі [16, с. 24], дав змогу здійснити науково обґрунтовані припущення (прогнози) щодо майбутнього розвитку виклику та наслідків неприбуття на нього на етапі досудового кримінального процесу. Ці припущення ґрунтуються на виявлених тенденціях його розвитку та спрямовані на побудову перспективної моделі функціонування інституту виклику в кримінальному провадженні та вдосконалення його складників – приводу та грошового стягнення.

Основою прогнозування є застосування в кримінальному процесуальному праві соціологічних методів, які дають змогу оцінити ефективність певних законодавчих новел та пропозицій, зокрема в частині таких заходів забезпечення кримінального провадження, як виклик, привід та грошове стягнення. Передбачення майбутнього результату дії певних норм значною мірою зумовлює зміст і якість їхнього ухвалення, дає змогу здійснювати теоретичний прорахунок їх імовірних наслідків [17, с. 39].

У межах тематики цього дослідження було проведено опитування слідчих, прокурорів та слідчих суддів, унаслідок чого виявлено їх ставлення до окремих практичних питань, пов'язаних із забезпеченням присутності відповідних учасників кримінального провадження при проведенні процесуальних дій та наслідків невиконання ними такого обов'язку, а також процесуальних проблем реалізації ними своїх прав та законних інтересів. На підставі цього сформульовано наукові та законодавчі пропозиції щодо підвищення ефективності таких правових процедур, як виклик, привід та грошове стягнення.

Висновки. Таким чином, методологічні засади дослідження виклику на стадії досудового розслідування та наслідків неприбуття на нього у вигляді приводу та грошового стягнення, являють собою комплекс сучасних загальнонаукових і спеціальних методів, якими оперують у кримінальній процесуальній науці. Вони визначаються виходячи з поставлених у дослідженні цілей і завдань, з урахуванням специфіки його об'єкта й предмета та направлені на дослідження як наукового, так і практичного пізнання таких заходів забезпечення кримінального провадження, як виклик, привід та грошове стягнення, підстав, процесуального порядку та суб'єктів їх застосування, порівняльно-правової характеристики з іншими країнами тощо.

Проаналізовані вище методологічні підходи, напрями та методи дослідження інституту виклику та наслідків неприбуття на нього в кримінальному провадженні не є вичерпними. Окремі його аспекти, які стосуються насамперед особливостей застосування примусу до особи, докладно розглядають у соціології, політології, психології тощо із застосуванням методологічного інструментарію відповідної галузі наук. Вони запозичені й певним чином адаптовані до завдань нашого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крушельницька О. В. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2006. – С. 63–64.
2. Романюк А. Б. *Методика дослідження та критерії ефективності захисту в кримінальному процесі [Електронний ресурс] / А. Б. Романюк // Актуальні проблеми держави і права*. – 2011. – Вип. 61. – С. 480–488. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_64. – Назва з екрана.
3. Циппеліус Р. *Юридична методологія* : монографія / Р. Циппеліус ; пер. Р. Корнута. – Київ : Реферат, 2004. – 176 с.
4. Гурджі Ю. *Щодо функціональної характеристики правового захисту особи у кримінальному судочинстві / Ю. Гурджі // Право України*. – 2009. – № 1. – С. 74–79.
5. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія, 2001. – Т. 3. – М., 2001. – 792 с.
6. Керимов Д. А. *Методология права: предмет, функции, проблемы философии права / Д. А. Керимов*. – 4-е изд. – М. : СГУ, 2008. – 225 с.
7. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія, 1998. – Т. 2 : Д–Й. – 1999. – 744 с.
8. Булатов М. *Діалектичний метод / М. Булатов // Філософський енциклопедичний словник*. – Київ, 2002. – 1099 с.
9. Рикер П. *Двойственный смысл как герменевтическая и семантическая проблема / П. Рикер*. – М. : Акад.-Центр, 1995. – 415 с.
10. *Український радянський енциклопедичний словник* : в 3 т. / [редкол.: А. В. Кудрицький та ін.]. – 2-ге вид. – Київ : УРЕ, 1986. – Т. 1. – 752 с.
11. Данильян О. Г. *Філософія права* : учебник / О. Г. Данильян. – Харьков, 2005. – 384 с.
12. Васильев В. Л. *Юридическая психология* : учеб. пособие / В. Л. Васильев. – СПб., 2009. – 608 с.
13. Цвайгерт К. *Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права* : в 2 т. / К. Цвайгерт, Х. Кетц ; пер. с нем. Ю. М. Юмашева. – М., 2000. – Т. 1 : *Международные отношения*. – 480 с.
14. Ансель М. *Методологические проблемы сравнительного права. Очерки сравнительного права* : сб. / М. Ансель ; пер. В. А. Туманова. – М., 1981. – С. 36–86.
15. Пархоменко Н. М. *Джерела права: теоретико-методологічні засади* : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Н. М. Пархоменко. – Київ, 2009. – 442 с.
16. Федоренко В. Л. *Методологія та методи дослідження проблем системи конституційного права України / В. Л. Федоренко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. – 2009. – № 2. – С. 13–24.
17. Скрябін О. М. *Захисник у кримінальному процесі: нормативно-правове дослідження* : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / О. М. Скрябін. – Запоріжжя, 2017. – 455 с.

REFERENCES

1. Krushelnytska, O.V. (2006). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen [Methodology and organization of scientific research]*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
2. Romaniuk, A.B. (2011). Metodyka doslidzhennia ta kryterii efektyvnosti zakhystu v kryminalnomu protsesi [The methodology of research and criteria for the effectiveness of protection in the criminal process]. *Aktualni problemy derzhavy i prava, Actual problems of state and law*, 61, 480-488. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_64 [in Ukrainian].
3. Tsyppelius, R. (2004). *Yurydychna metodolohiia [Legal methodology]*. R. Kornuta (Trans). Kyiv: Referat [in Ukrainian].
4. Hurdzhi, Yu. (2009). Shchodo funktsionalnoi kharakterystyky pravovoho zakhystu osoby u kryminalnomu sudochynstvi [As to the functional characteristics of legal protection of a person in criminal proceedings]. *Pravo Ukrainy, The law of Ukraine*, 1, 74-79 [in Ukrainian].
5. Shemshuchenko, Yu.S. (et al.). (2001). *Yurydychna entsyklopediia [Legal Encyclopedia]*. (Vols. 3). Kyiv: Ukr. entsyklopediia [in Ukrainian].
6. Kerimov, D.A. (2008). *Metodologia prava: predmet, funkcii, problemy filosofii prava [Methodology of Law: Subject, Functions, Problems of Legal Philosophy]* (4th ed.). Moscow: SGU [in Russian].
7. Shemshuchenko, Yu.S. (et al.). (1998). *Yurydychna entsyklopediia [Legal Encyclopedia]*. (Vols. 2). Kyiv: Ukr. entsyklopediia [in Ukrainian].
8. Bulatov, M. (2002). Dialektychnyi metod [Dialectical method]. *Filosofskyi entsyklopedychnii slovnyk, Philosophical Encyclopedia Dictionary*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Riker, P. (1995). *Dvoistvennyi smysl kak germenevticheskaia i semanticheskaiia problema [Dual meaning as a hermeneutic and semantic problem]*. Moscow: Akad.-Centr [in Russian].
10. Kudrytskyi, A.V. (Ed.). (1986). *Ukrainskyi radianskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Ukrainian Radian Yencyclopedia Dictionary]* (2nd ed.). (Vols. 1). Kyiv: URE [in Ukrainian].
11. Danilian, O.G. (2005). *Filosofiia prava [Legal philosophy]*. Harkov [in Russian].
12. Vasilev, V.L. (2009). *Yuridicheskaiia psihologia [Legal psychology]*. SPb. [in Russian].
13. Cvaigert, K., & Kètc, H. (2000). *Vvedenie v sravnitelnoe pravovedenie v sfere chastnogo prava [Introduction to Comparative Law in Private Law]*. (Vols. 1). Yu.M. Yumasheva (Trans). Moscow [in Russian].
14. Ansel, M. (1981). *Metodologicheskie problemy sravnitel'nogo prava. Ocherki sravnitel'nogo prava [Methodological problems of comparative law. Essays on Comparative Law]*. V.A. Tumanova (Trans). Moscow [in Russian].
15. Parkhomenko, N.M. (2009). *Dzherela prava: teoretyko-metodolohichni zasady [Sources of law: theoretical and methodological foundations]*. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
16. Fedorenko, V.L. (2009). Metodolohiia ta metody doslidzhennia problem systemy konstytutsiinoho prava Ukrainy [Methodology and methods of research of problems of the system of constitutional law of Ukraine]. *Problemy pravoznavstva ta pravoohoronnoi diialnosti, Problems of Law and Law Enforcement*, 2, 13-24 [in Ukrainian].
17. Skriabin, O.M. (2017). *Zakhysnyk u kryminalnomu protsesi: normatyvno-pravove doslidzhennia [Defender in criminal proceedings: normative and legal research]*. *Doctor's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 02.02.2018

Bilous O. – Researcher of the Department of Criminal Procedure of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Methodological Grounds of the Research of the Summon at the Stage of Pre-Trial Investigation and Consequences of the Non-Arrival at it

It is stated that many issues of legislative regulation and practice of summoning a person, as well as the usage of the record and the monetary penalty to the persons who ignored the participation in the relevant procedural action, are still debatable and require the definition of their methodological basis. The complex of scientific methods, the usage of which is aimed at determining the essence of such legal categories of the criminal process, as measures for providing criminal proceedings, a challenge, an occasion, and money penalty is outlined. It is established that the methodological principles of the research of the summon at the stage of pre-trial investigation and the consequences of non-arrival at it in the form of the record and the monetary penalty represent a set of modern general scientific and special methods, which operate in criminal proceeding science. They are determined on the basis of the aims and objectives, set in the study, taking into account the specifics of its object and subject and the direction of the research as scientific and practical cognition of such measures for the provision of criminal proceedings as a summon, a record and a monetary penalty, grounds, a procedural order and subjects of their application, comparative legal characteristics with other countries, etc. It is noted that the analyzed methodological approaches, directions and methods of research of an institute of a summon the consequences of non-arrival at it in criminal proceeding are not exhaustive. Some aspects of it, which concern the particular features of the usage of coercion to a person, are considered in detail in sociology, political science, psychology, etc. with the usage of methodological tools of the corresponding branch of science. They are borrowed and somehow adapted according to the tasks of our study.

Keywords: measures to ensure; criminal proceedings; participants; investigator; prosecutor; summon; subpoena.